18. TIISTAINA 22. HELMIKUUTA 2000

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja

1) Valiokuntien täydennysvaalit 341

Kolmas käsittely

2) Hallituksen esitys tuomareiden nimittämistä koskevaksi lainsäädännöksi 342

Hallituksen esitys HE 109/1999 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 1/2000 vp

Ainoa käsittely

3) Puhemiesneuvoston ehdotus uudeksi eduskunnan oikeusasiamiehen johtosäännöksi 342

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 2/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 7/2000 vp

Lähetekeskustelu

4) Hallituksen esitys Euroopan unionin ydinaseettomien jäsenvaltioiden, Euroopan atomienergiayhteisön ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön välisen ydinaseiden leviämisen estämistä koskevan sopimuksen III artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpanosta tehtyyn sopimukseen liittyvän lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi ydinenergialain muuttamisesta 343

Hallituksen esitys HE 5/2000 vp

5) Hallituksen esitys laiksi postipankista annetun lain kumoamisesta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 343

Hallituksen esitys HE 6/2000 vp

6) Hallituksen esitys laiksi kiinteistön luovutuksesta Tampereen kaupungille 348
Hallituksen esitys HE 7/2000 vp

7) Laki varainsiirtoverolain 11 §:n muuttamisesta 349
Lakialoite LA 186/1999 vp (Margareta Pietikäinen /r)

8) Laki rikoslain 11 luvun muuttamisesta 349
Lakialoite LA 192/1999 vp (Kimmo Kiljunen /sd ym.)

9) Laki tuloverolain 93 §:n muuttamisesta 352
Lakialoite LA 3/2000 vp (Olavi Ala-Nissilä /kesk)

10) Laki tuloverolain 31 §:n muuttamisesta 354
Lakialoite LA 5/2000 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

11) Laki työntekijäin eläkelain 9 §:n muuttamisesta 355
Lakialoite LA 11/2000 vp (Mikko Kuoppa /vas ym.)

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Sulo Aittoniemi /alk
Janina Andersson /vihr
Pirjo-Riitta Antvuori /kok
Mikko Elo /sd
Jukka Gustafsson /sd
Tuula Haatainen /sd
Tarja Halonen /sd
Satu Hassi /vihr
Olli-Pekka Heinonen /kok
Liisa Hyssälä /kesk
Ville Itälä /kok
Tarja Kautto /sd
Mari Kiviniemi /kesk
Kalervo Kummola /kok
Seppo Kääriäinen /kesk
Suvi Lindén /kok
Leena Luhtanen /sd
Erkki Pulliainen /vihr
Susanna Rahkonen /sd
Juha Rehula /kesk
Pauli Saapunki /kesk
Matti Saarinen /sd
Arto Seppälä /sd
Säde Tahvanainen /sd
Hannu Takkula /kesk
Lasse Virén /kok

Eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä olevat edustajat

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä ovat

22.2. edustajat
Satu Hassi /vihr
Suvi Lindén /kok

22. ja 23.2. edustajat
Ville Itälä /kok
Arto Seppälä /sd

Merkitään.

Sairauspoissaolot

Puhemies: Ilmoitetaan, että sairauden vuoksi eduskuntatyöstä on poissa
22.2. edustaja
Matti Saarinen /sd

Merkitään.

Poissaolopyynnöt

Puhemies: Vapautusta eduskuntatyöstä muun syyn perusteella ovat pyytäneet ajalta
22.2. edustajat
Jukka Gustafsson /sd
Kalervo Kummola /kok
22.—25.2. edustaja
Olli-Pekka Heinonen /kok
22.—29.2. edustaja
Erkki Pulliainen /vihr
Puhemiesneuvosto puoltaa poissaolopyyntöjä.

Hyväksytään.

U-asiat

Puhemies: Ilmoitetaan, että 17 päivänä helmikuuta 2000 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä ovat puhemiehelle saapuneet valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitetut Euroopan unionin asiat n:ot U 1—3/2000 vp.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitut asiat käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle

asian n:o U 1 osalta ulkoasiainvaliokunnan ja talousvaliokunnan sekä

asioiden n:ot U 2 ja U 3 osalta maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.

Kansliatoimikunnan varajäsenten vaalin toimittaminen

Puhemies: Ensi maaliskuun 1 päivänä voimaan tulevan eduskunnan työjärjestyksen 72 §:n mukaan eduskunta valitsee kansliatoimikunnan neljälle jäsenelle varajäsenet.

Ilmoitetaan, että kansliatoimikunnan varajäsenten vaali toimitetaan perjantaina 3 päivänä maaliskuuta kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Vaalissa noudatetaan eduskunnan 21 päivänä helmikuuta hyväksymän ja 1 päivänä maaliskuuta voimaan tulevan vaalisäännön 13 §:n määräyksiä täydennysvaalista. Niiden mukaan ehdokaslistat täydennysvaalia varten on jätettävä keskuskansliaan viimeistään mainittuna perjantaina kello 10.

Tulevaisuusvaliokunnan asettaminen

Puhemies: Ensi maaliskuun 1 päivänä voimaan tulevan eduskunnan työjärjestyksen 7 §:n mukaan tulevaisuusvaliokunta, joka nyt toimii tilapäisenä valiokuntana, on eduskunnan pysyvä valiokunta. Muutoksen johdosta puhemiesneuvosto ehdottaa, että tulevaisuusvaliokunta asetetaan uudelleen.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Ilmoitetaan, että tulevaisuusvaliokunnan vaali toimitetaan perjantaina 3 päivänä maaliskuuta kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Vaalissa noudatetaan eduskunnan 21 päivänä helmikuuta hyväksymää ja 1 päivänä maaliskuuta voimaan tulevaa vaalisääntöä. Sen 8 §:n mukaan ehdokaslistat vaalia varten on jätettävä keskuskansliaan viimeistään torstaina 2 päivänä maaliskuuta kello 12.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Valiokuntien täydennysvaalit

Vaalit

Puhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on valiokuntien täydennysvaalit.

Kun suuren valiokunnan ja ulkoasiainvaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksy-

nyt, on valiokuntien jäseneksi ja varajäseneksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimieliset ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti

suuren valiokunnan varajäseneksi ed. Jansson ja

ulkoasiainvaliokunnan jäseneksi ed. Lax.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys tuomareiden nimittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 109/1999 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 1/2000 vp

Puhemies: Viime istunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Lapintie ed. Tiuran kannattamana tehnyt perusteluja koskevan ehdotuksen, jonka mukaan

1) eduskunta ei yhdy lakivaliokunnan mietinnön perusteluissa valiokunnan kannanottojen jaksossa "Tuomioistuinten riippumattomuus" alaotsikon "Tuomareiden nimittämismenettely ja valtiovallan kolmijako" alla viidennessä kappaleessa oleviin perusteluihin ja

2) eduskunta hyväksyy mietinnön perusteluissa valiokunnan kannanottojen jaksossa "Lautakunnan asettaminen" alaotsikon "Lautakunnan ja sen jäsenten tehtävät" alla olevan ensimmäisen kappaleen sijasta perustelut näin kuuluvina:

"Lautakunnan jäsenen tehtävä ei ole luonteeltaan edunvalvontaa, vaan kysymyksessä on asiantuntijatehtävä. Sen vuoksi on tärkeää, että kaikki lautakunnan jäsenet valitaan niin, että he täyttävät eettisesti korkeat vaatimukset sekä ovat oikeamielisiä ja kykeneviä asennoitumaan avoimesti, ennakkoluulottomasti ja myönteisesti tämän uuden lainsäädännön tavoitteisiin."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lakivaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Puhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ed. Lapintien ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Lapintien ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 166 ääntä, 1 tyhjä; poissa 32. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Lapintien ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Puhemiesneuvoston ehdotus uudeksi eduskunnan oikeusasiamiehen johtosäännöksi

Ainoa käsittely
Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 2/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 7/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta puhemiesneuvoston ehdotuksen 1—12 § ja 1 §:n edellä oleva väliotsikko, 13—19 § ja 13 §:n edellä oleva väliotsikko, 20—24 § ja 20 §:n edellä oleva väliotsikko, 25 § ja sen edellä oleva väliotsikko sekä 26 § ja sen edellä oleva väliotsikko, johtolause ja nimike.

Puhemies: Eduskunta päättänee, että eduskunnan oikeusasiamiehen johtosääntö julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa.

Hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys Euroopan unionin ydinaseettomien jäsenvaltioiden, Euroopan atomienergiayhteisön ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön välisen ydinaseiden leviämisen estämistä koskevan sopimuksen III artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpanosta tehtyyn sopimukseen liittyvän lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi ydinenergialain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 5/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

5) Hallituksen esitys laiksi postipankista annetun lain kumoamisesta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 6/2000 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

1 **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Olen yllättynyt, että kukaan ei ollut varannut puheenvuoroa tähän asiaan. Odotin, että lista on pitkä, koska tällä nyt sinetöidään lopullisesti se, että maakunnista omat postikonttorit häviävät väistämättä pikkuhiljaa.

2 **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Vastaan siihen, mitä ed. Vistbacka totesi, että kyllä postikonttorit ovat maakunnista hävinneet jo silloin, kun Pekka Vennamo oli Suomen Postin pääjohtajana. Kyllä se on tapahtunut jo aikaisemmin.

3 **Esko-Juhani Tennilä /vas:** Rouva puhemies! Tämä ed. Vistbackan kannanotto oli tärkeä. Tämä kysymys on edelleen minusta sillä lailla auki, että tässä täytyy johonkin ruveta. Ja se, mihin pitää ruveta, on, että postitoimilakia täsmennetään tässä samassa yhteydessä siten, että laissa määrätään, että postitoimiverkon, sen kunnon verkon, tulee olla riittävän tiheä niin, että se todella palvelee koko maata ja kaikkia sen asukkaita. Meillä on aivan liian harva verkko jo nyt, ja se uhkaa edelleen harveta. Nyt ei kuitenkaan lähdetty turvaamaan tämän ratkaisun yhteydessä oikeastaan mitään, lupauksia on, mutta kun tämä menee valiokuntaan, niin minä ainakin edellytän, ei mitään hyväksyntää tälle yksityistämiselle ole muuten ajateltavissakaan, että postitoimilaki tarkistetaan tässä samassa yhteydessä.

4 **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Näkee, että ed. Tiusanen on vasta tuore kansanedustaja. Hän ei muista ollenkaan sitä, kenen johdolla Posti yhtiöitettiin, mistä asia lähti liikkeelle. Vaikka on kuinka hyvä erikoisasiantuntija, niin kannattaa hieman ottaa selvää asioista, joista salissa puhuu.

5 **Pentti Tiusanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni ed. Vistbackan ei pidä ottaa itseensä siitä, että aikaisemman kansanedustajan Pekka Vennamon nimi mainitaan täällä. Kyllä joka tapauksessa kansan käsitys, joka mielestäni on aivan oikea, on se, että posti-Pekan aikana lopetettiin hyvin pitkälti postikonttorit, mihin ed. Vistbacka omassa hyvin lyhyessä puheenvuorossaan viittasi.

Yleensä ottaen ja erikseen vielä ed. Tennilän vaatimusta kannatan tässä, että näihin asioihin pitää palata.

6 **Raimo Vistbacka /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti totean sen, että eduskunnan pöytäkirjat kertovat, miten ed. Vistbacka on äänestänyt. Jokainen edustaja voi miettiä tykönään sitä, kuka lähti mukaan siihen lakkauttamiseen. Ed. Tennilä voi vahvistaa tämän tiedon.

7 **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kun postitoimilaki, johon ed. Tennilä ym. ovat viitanneet, tulee käsittelyyn, siinä kyllä täytyy pitää huoli, että postitoimipaikkojen verkosto säilyy riittävänä. Pelkästään se, että joka kunnassa on postitoimipaikka, ei riitä, vaan toimipaikka tarvitaan myös huomattavimmissa taajamissa kylillä ja edelleen maaseudun erityispalvelut tulee ottaa huomioon. Toimivan kylän strategiaan kuuluu, että siellä on posti, koulu ja kauppa, ja näkisin, että sillä sektorilla, jota Posti käsittelee, tulee turvata, että postitoimipaikat säilyvät mahdollisimman paljon myös kuntien kak-

kostaajamissa, lähiöissä ja suhteellisen hyvin myös kylillä. Nämä ovat myös ennakkoäänestyspaikkoina palvelleet, ja tässä on monia muitakin näkökohtia kuin pelkät Postin palvelut.

8 **Mikko Kuoppa /vas:** Arvoisa puhemies! Mielestäni tässä on edetty väärällä tavalla. Ensin on romutettu Postin perusta, millä Posti on pystynyt ylläpitämään laajaa postitoimiverkostoa ympäri maata ja turvaamaan sitä kautta postipalvelut. Nyt romutetaan se perusta ja sen jälkeen vasta ryhdytään miettimään, miten posteille tämä korvataan tai mitä yhteistoimintamahdollisuuksia on, millä voidaan turvata postipalvelujen säilyminen koko maassa. Mielestäni olisi ensin pitänyt miettiä se, miten turvataan koko maahan kattavat postipalvelut, ja sen jälkeen vasta ryhtyä purkamaan tätä nykyistä systeemiä, jos se olisi ollut tarpeellista.

Haluan edelleenkin muistuttaa, että Postipankki eli Leonia Pankki on ollut voitollinen pankki, tehnyt erittäin hyvät tilinpäätökset. Samoin Posti on tuottanut voittoa. Ei ole mitään taloudellisia pakkoja ollut tällaiseen ratkaisuun mennä ja vaarantaa hyvin toimiva postijärjestelmä koko maasta, niin kuin nyt on tapahtumassa. Ensin todella olisi pitänyt miettiä se, miten palvelut turvataan, jos muutoksia tehdään, eikä ensin lähteä tekemään muutoksia ja sitten ruveta vasta miettimään, miten korjataan tapahtuneet virheet.

9 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Eihän tässä Postipankin ja myöhemmin Leonian myynnissä ole mitään järkeä sillä tavalla, että jos ajatellaan niitä yksittäisiä pieniä ihmisiä, vanhuksia ja haja-asutusalueilla olevia ihmisiä, nyt siellä ei jää muuta vaihtoehtoa näille ihmisille monissa tapauksissa kuin yksi pankki. Sehän tarkoittaa sitä, että kilpailutilanne muuttuu sillä tavalla, ettei ole kilpailua ollenkaan olemassa. Se näkyy tänä päivänä palvelumaksuissa. Kaikki pankit ovat nostaneet palvelumaksujaan. Eilen viimeksi luin monen pankin tilinpäätöstietoja, ja siellä on viime vuosi ollut huippuvoitollinen. Jotenkin kyllä on haksahdettu tässä markkinataloushuumassa liian pitkälle.

Kytkös itse postin toimintaan on ollut oleellinen lisä, siis Postipankki. Siinä mielessä konttorit ovat pysyneet pystyssä. Nyt jatkossa joudutaan näköjään taas etsimään uusia teitä, jotka ovat huonompia ja heikentävät maaseudun ja syrjempien alueiden palveluja. Sen takia toivoisi, että valiokunnassa tehtäisiin kaikki, mitä nyt on tehtävissä vielä pelastamisen puolesta, niillä klausuuleilla ja ponsilla, joilla turvataan itse Postin toiminta.

10 **Kari Rajamäki /sd:** Arvoisa puhemies! Kyseessä on postipalveluissa tietysti alue- ja maaseutupoliittisesti ja erityisesti elinkeinopoliittisesti keskeisestä palvelujärjestelmästä. Siinä tietysti postitoimilaki olisi ollut hyvä tapa, jolla olisi voitu säätää tietyistä peruspalveluista joka kunnassa, kuten viime kaudella tätä koskevassa lakialoitteessanikin esitin. Se valitettavasti ei edennyt. Se pitää todella nyt katsoa.

Toinen asia on se, että ensi vuoden alkuun mennessä täytyy selvittää tapa turvata palvelut. Valtiovarainvaliokunnan tätä vuotta koskevassa talousarviomietinnössähän on selkeästi myös liikennejaoston esityksestä lähtien linjattu se, että mikäli tämä asia ei muuten hoidu, on myös postin voittoa käytettävä taloudellisena pelivarana tiettyjen palvelujärjestelmien rahoituksen turvaamiseksi.

11 **Juha Karpio /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. Vistbacka aloitti tämän keskustelun, valitettavasti tässä puhutaan nyt eri asiasta kuin mistä hallituksen esityksessä on kyse. Nythän jo vuosia on puhuttu siitä, miksi Leonia saa itseoikeutetusti hoitaa valtion liikennettä. Hallituksen esityksessä on nyt tarkoitus olla lähtökohtana se, että voidaan kilpailuttaa, mikä pankki edullisimmin hoitaa pankkipalvelut. On laskettu, että tällä hetkellä Leonia on saanut noin 40 miljoonan markan edun tästä monopolistaan. Minusta tässä on kyllä periaatteellisesti hyvin isosta asiasta kyse, ja on vaikea ymmärtää, että yhdelle pankkiryhmälle annetaan tällainen monopoli ilman, että vapaata kilpailua sallittaisiin tässä.

12 **Tapio Karjalainen /sd:** Arvoisa puhemies! En puutu siihen keskusteluun, kuka on syyllinen siihen, mitä on tapahtunut, mutta täytyy todeta, että tosiasia on, että tämä kyseinen laki nyt sinetöi yhden yhteiskunnallisen palvelujärjestelmän lopun perinteisessä muodossa. Tähän lakiin ei liity vastausta siihen, miten palvelut tästä eteenpäin järjestetään laajoilla haja-asutusalueilla ja millä hinnalla, vai jätetäänkö nuo alueet markkinavoimien varaan. Tässä pitää toivonsa panna tämän asian eduskuntakäsittelyyn ja sen tuotta-

miin mahdollisiin ponsiin ja katsoa, onko niillä merkitystä tässä mielessä.

13 **Matti Kangas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Minä myös kiinnittäisin postipalveluihin huomiota. Ei olisi pitänyt postin palveluja ajaa alas maassamme ilman, että olisi turvattu postin palveluja sen jälkeen. Näitä olisi voitu hoitaa erilaisilla järjestelyillä, joita on yritetty nyt tehdä, mutta ne eivät ole olleet riittäviä, liittää palveluja kauppojen, huoltoasemien ja muitten yhteyteen. Tämä tuntuu etenkin maaseudulla palvelujen alasajona, mutta myös kaupungeissa. Muun muassa kotikaupungissani Jyväskylässä on 10 000:nkin asukkaan lähiö, mistä ollaan nyt postipalveluja ajamassa alas. Näissä asuu usein myös vanhuksia ja vammaisia, joiden on vaikeata päästä liikkumaan. He saavat kotihoitopalveluita kaupungilta, mutta kotihoitajienkin palvelut menevät matkusteluun. Kun he hoitavat vanhusten ja vammaisten asioita posteissa, jäävät varsinaiset kotihoitopalvelut suorittamatta. Tämän asian ympärillä on monenlaisia ongelmia.

14 **Olli Nepponen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Olemme käsittelemässä taikka lähettämässä liikkeelle postipankkilain uudistamista ja puheet ovat kääntyneet enimmäkseen postiasioiden hoidon puolelle. Lakiehdotuksen perusteluissa todetaan: "Leonia Pankin ja Suomen Postin omista liiketaloudellisista lähtökohdistaan käymissä neuvotteluissa yhteistyö on todettu kannattamattomaksi. Näin ollen ei ole perusteltua velvoittaa osapuolia yhteistyöhön myöskään lain nojalla." Postilla on kaikki edellytykset liiketaloudellisesti hoitaa omia asioita. Nyt on kysymys siitä, miten nykyiseltä nimeltään Leonian asiat virtaviivaistetaan ja siltä poistetaan määrättyjä monopoleja, jolloin valtiolla on myös eräänlainen kultamuna jälleen siinä suhteessa, miten voidaan hoitaa niitä velvoitteita, joita meillä on velkojen osalta, mutta samalla myös säilyy eräs suomalainen pankki, kun uusi Sampo-Leonia tämän lain hyväksymisen jälkeen syntyy vuoden loppuun mennessä.

15 **Harry Wallin /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn ed. Vistbackan näkemykseen, että postin kohtalo ratkaistiin siinä, kun se vuonna 1994 yhtiöitettiin. Kaikki tietävät, että kun valtion toimintojen hoitajista tehdään osakeyhtiöitä, silloin toimitaan osakeyhtiölain mukaan ja kannattamattoman toiminnan tarpeellisuus tulee kyseenalaiseksi. Tässä tapauksessa, kun Postipankin toiminnat viedään postilta pois eikä suostuta maksamaan niistä syntyneitä kuluja, tästä seuraa auttamattomasti se, mitä ed. Vistbacka totesi, että haja-asutusalueiden postitoiminta päättyy eivätkä niiden ihmisten palvelut enää jatku samalla tasolla. Nyt toivoisinkin, että kun mahdollisesti valtioneuvostoon tulee käsiteltäväksi postitoiminnan vapaa kilpailu, tälle vapaalle kilpailijalle asetetaan niin mittavat yhteiskuntavelvoitteet, että se vastaa myös menetetystä tulosta.

16 **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Ed. Karpio on tietysti ihan oikeassa siinä, että tässä laissa kysymys on Postipankin eräiden markkinaprivilegioiden pyyhkäisemisestä pois kuvioista, kun itse pankkikin pois häviää. Mutta kyllä tällä asialla on kosketuspintaa siihen palvelupohjaan, mihin monessa puheenvuorossa on kajottu minusta ihan oivallisella tavalla. Kysymys on siitä, miten kansalaisten kannalta tavattoman keskeiset täydet postipalvelut voidaan turvata kansalaisille samoin kuin niiden laadun ja saavutettavuuden edes jonkinlainen tasavertaisuus. Myös minä yhdyn siihen, että valiokuntakäsittelyssä tätä puolta, koska tämä selvästi liittyy käsiteltävänä olevaan asiaan, on syytä nyt arvioida ja tarkastella.

Yhdyn myös ed. Rajamäen esittämään huomioon siitä, että eduskunta itse, tämä täysi sali, on ottanut selvästi myönteisen kannan valiokunnan mietintöön, jossa esitetään pohdittavaksi sitä mahdollisuutta, että jollakin tavalla, vaikkapa tulostavoitetta tarkistaen ja uudelleen arvioiden, hankitaan ne resurssit, joilla nämä palvelut voidaan sanotulla tavalla saavutettavuuden ja tason kannalta edes kutakuinkin tasavertaisesti kansalaisille turvata. Kysymys on tärkeästä asiasta. Toivon, että myös näihin puoliin valiokunnassa kiinnitetään huomiota.

17 **Esko-Juhani Tennilä /vas:** Rouva puhemies! Postitoiminnan ja Postipankin toiminnan välillä on ollut kiinteä yhteys. Toinen on tukenut toista, ja kytky on ollut erittäin hyödyllinen palvelujen hoitamisessa. Valtiovarainministeriöhän olisi voinut voimassa olevan lain pohjalta määrätä Postin ja Leonian jatkamaan yhteistyötä, mikä olisi ollut pelastus monelle postikonttorille. Toistan kerran vielä, että kun Leonian yksityistämistä ja Sammon kytkyä samalla tehdään, niin minä

en tule tätä yksityistämistä hyväksymään, jollei samalla selkeästi oteta kantaa siihen, että postitoimilakia tarkistetaan siten, että postitoimiverkko jatkossa on riittävän tiheä ja kattaa koko maan.

18 **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tennilän vaatimus postitoimilain tarkistamiseksi on varmasti ihan oikea. Sitä sopii myös nyt valiokunnassa miettiä. Aikaisemmin näidenkin valtiopäivien aikana ja viime vuonna on puhuttu mahdollisuudesta, että Suomessa olisi tulevaisuudessa Postisäästöpankki-tyyppinen toimija, joka olisi nimenomaan paikkaamassa tavallisten kansalaisten pankkipalvelutarpeita.

Ed. Kangas kertoi esimerkin Jyväskylästä: 10 000 asukkaan lähiö, jossa ei ole postipalveluja. Kotkassa Karhuvuoressa, lähes saman kokoisessa lähiössä — ed. Kekkonenkin toki tietää tämän — ei myöskään ole postipalveluja. On aivan selvää, että tähän liittyy myös vaalien ennakkoäänestyksen järjestämisen vaikeus. Kun Posteja ei ole, niin ei ole myöskään ennakkoäänestysmahdollisuutta. Silloin kyllä hymy hyytyy niiltä ihmisiltä, joilla ei ole omaa autoa käytettävissään, vanhuksilta, liikuntarajoitteisilta ihmisiltä jne. Tähän liittyy todella laajempiakin kysymyksiä.

19 **Unto Valpas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys merkitsee erään tärkeän palvelun päätepistettä. Postin asiat eivät saa olla kuitenkaan loppuun käsitellyt tämän hallituksen esityksen pohjalta. Päinvastoin olen sitä mieltä, että postipalvelujen saatavuus koko maassa on turvattava vaikka lailla. Nyt erityisesti haja-asutusalueiden asukkaat ovat eriarvoisessa asemassa.

Tulevissa valiokuntakäsittelyissä on saatava aikaan ratkaisu, joka takaa maahan tasapuoliset postipalvelut. Asian käsittely on saatava myös nopeasti etenemään, jotta tämä epävarma tilanne ei jatku kovin kauan, sillä nykyinen tilanne edistää omalta osaltaan myös muuttoliikettä.

20 **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kiinnitin huomioni ed. Pekkarisen puheenvuoroon, kun hän sanoi, että pitäisi voida olla tarkastelun alaisena myös se tulostavoite, jonka Posti on asettanut. Mitähän ed. Pekkarinen mahdollisesti tarkoittaa? Pitäisikö Postin tuottaa enemmän, pitäisikö sen tuottaa vähemmän, vai onko jokin kolmas vaihtoehto, joka teidän puheenvuoroonne sisältyy?

Mitä tulee pankin ja Postin yhteistyöhön, eduskunnan päätöksellä ei voida määrätä mitään pankkia tekemään yhteistyötä minkään firman kanssa, jos nämä firmat itse eivät sitä halua.

Mitä sitten tulee uuden pankin perustamiseen, kun me olemme katsoneet, minkälainen harvennus on tapahtunut pankkimaailmassa yleensä, siis koko Euroopan mittakaavassa, ja erityisesti Suomessa, niin en tiedä, mistä lähtee se logiikka, että noin vaan perustettaisiin pankki. Vapaaehtoiset voisivat ilmoittautua perustamaan sellaista pankkia. Olisi kovin mielenkiintoista nähdä, kuinka kauan sellainen pysyisi pystyssä.

21 **Juha Karpio /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä joissakin puheenvuoroissa todettiin, että hallituksen esitys merkitsee tiettyä päätepistettä Postin toiminnassa. En kyllä ymmärrä, miten näin voidaan ajatella. Missä mielessä se merkitsee tiettyä päätepistettä? Hallituksen esitys lähtee siitä, että hallitus kilpailuttaa oman maksuliikenteensä. Ei siinä pitäisi olla mitään pahaa. Uskon, että 40 miljoonaa, minkä Leonia on saanut tukea, pienenee nyt, kun valtio maksuliikenteen kilpailuttaa. Leonian asiakkaana toivon, että se pärjää tässä kilpailussa. Mutta ei kai voi olla niin, että vapaata kilpailua ei sallita ja valtio ei voisi pyytää tarjouksia eri pankkiryhmiltä, miten pankkiliikenne voidaan edullisimmin hoitaa.

22 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan pyysin puheenvuoron ed. Karpion ensimmäisen puheenvuoron johdosta, kun hän totesi tästä 40 miljoonan markan edusta ja monopoliasemasta valtion maksuliikenteen hoidossa. Siinä on sekin näkökulma, jotta sillä 40 miljoonalla on pidetty verkostoa yllä. Köyhimmätkin ihmiset ja syrjemmällä asuvat ihmiset ovat saaneet paremmin palveluita. Ei se ihan yksiselitteinen asia ole.

Tämän esityksen sivulla 90 todetaan, että Kilpailuvirasto on tehnyt asiasta aloitteen todeten, että monopoli pitää purkaa. Odottaisi nyt Kilpailuviraston tekevän aloitteen ja toimenpide-ehdotuksen myös siitä, millä tavalla palvelut hoidetaan syrjäisillä alueilla. Sinne kun mahdollisesti ei jää kuin yksi pankkiryhmittymä, joka yksin voi määrätä kaikki taksat ja joka tekee jo tänä

päivänä kovaa voittoa, niin se tarkoittaa sitä, että sieltä häviää nyt lopullisesti kilpailu.

Voisi todeta, että jo nykyisessä Sampo—Leoniassa, mikä tämä pankki nyt onkin, ilmeisesti on kyllä köyhiä käyty sorsimaan jo aika pahasti. En ole tarkistanut tilannetta, mutta joku työtön tuossa soitteli ja sanoi, että jos alle 4 000 markkaa tulee tilille kuukaudessa rahaa, niin peritään kuulemma jo useamman kympin tilinhoitomaksu kuukaudessa. Minusta se tarkoittaa ilmeisesti samaa, mitä aikanaan pankinjohtaja Voutilainen totesi, että käydään köyhille vähän kynnyksiä nostelemaan. Tämä on minusta ikävä suuntaus. Siinä mielessä tässä voisi olla ed. Kekkoselle vastaus, että tässä jotain toimia tarvitaan. En tiedä, mistä löytyy se köyhien pankki, joka välittää maksuja vielä kohtuullisesti eikä ryöstä ihan kokonaan vähävaraisia ihmisiä, jotka jo muutekin ovat toimeentulon rajoilla.

23 **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Takavuosina näissä asioissa lähdettiin väärille raiteille, ja nyt tilannetta on vaikea korjata. Vaarana on, että yhä enemmän mennään väärille raiteille. Vanhastaan, kun Posti ja Postipankki olivat yhdessä, se oli hyvä ja toimiva yhteistyö. Silloin molempien oli mielekästä toimia ja palvelut ulottuivat ihmisiä lähelle kaupunkien lähiöissäkin. Helsingissäkin Kruunuhaan Postikin taitaa olla jo lopetettu, eli tämä koskettaa ihan yllättäviäkin seutuja, joilta Postit ovat loppuneet.

Samoin kulkivat postiautot ja yhteiskunnan peruspalvelut ulottuivat joka paikkaan. Postilla on tietty yhteiskunnallinen tehtävä, se on osa yhteiskunnan infrastruktuuria. Tämä tulee kyllä kaikessa pohdinnassa nähdä perusasiana. Posti edustaa tiettyä luotettavuutta. Paikkakunnalle, jolla on postitoimipaikka, se on kyllä positiivinen tekijä. Sitä vastoin jos postitoimipaikkaa ei ole, entinen postikonttori on suljettu, niin eipä paljon yrittäjiäkään kiinnosta sellaiselle kylälle tai paikkakunnalle tulla.

24 **Esko-Juhani Tennilä /vas:** Rouva puhemies! Ed. Karpiolle toteaisin, että te ette nyt ilmeisesti halua lukea lakiesitystä ihan oikein. Kyllähän on kuitenkin olemassa tosielämässä selvä kytkentä postipankkilain ja postitoimen välillä. Postipankkihan on saanut käyttää yli 470:tä postikonttoria pankkipalvelujen antamiseen. Kun tämä yhteistyö nyt päättyy, niin totta kai se vaikuttaa siihen, minkälainen pankkiverkosto ja myös postiverkosto meillä on. Kyllä tällainen kytky on ihan selvä, ja se on ollut myönteinen asia ajatellen ihmisten palveluja tai vaikkapa elinkeinotoiminnan harjoittamista monissa osissa maata.

Ed. Kekkoselle totean, että eduskunta ei tietenkään voi päättää siitä, kuka harjoittaa yhteistyötä kenenkin kanssa. Mutta voimassa olevan postipankkilain mukaan valtiovarainministeriö olisi voinut päättää siten, että Leonian ja Postin yhteistyö jatkuu pankkipalvelujen tuottajana. Se olisi ollut lain mukaista meininkiä, mutta valtiovarainministeriö ei halunnut tätä mahdollisuutta käyttää, ja siksi ollaan tässä tilanteessa.

Mitä sitten tulee postitoimilain tarkistamiseen, niin siinä on minusta kaksi kohtaa, jotka siinä pitää selvästi kirjoittaa selvemmin, täsmällisemmin ja hyvinkin lujasti, kun kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että palveluja pitää olla.

Ensinnäkin verkoston tiheys. Pitää nyt selvästi määritellä, että jokaisessa kunnassa on oltava vähintään yksi kunnon postipalvelupaikka, ja tietysti paljon tiheämmin siellä, missä enemmän asutusta on. Mutta tässä uhkaa syntyä tilanne, jossa on jo lukuisia kuntia, joissa ei ole yhtään virallista postitoimipaikkaa. Tällainen uhka on esimerkiksi Lapissa jo päällä.

Toisaalta pitää estää kerman kuorinta postitoimilain tarkistamisella. Sellainen uhkahan on päällä, että otetaan vain parhaat alueet ja hoidetaan vain niitä.

25 **Hannu Aho /kesk:** Rouva puhemies! Tämän hallituksen esityksen yhteydessä, kun asioita käsitellään, on minusta kyse paljon suuremmista asioista, mihin täällä on viitattu. Nyt on kyllä kyse siitä, miten nämä palvelut saavuttavat yleensä kansalaisen tässä maassa. Tämä on sikäli erikoista, että näitä palvelupisteitä kyllä lopetetaan niilläkin alueilla, joilla on huomattavasti enemmän ihmisiä asumassa kuin harvemman asutuksen seudulla.

Näkisin, että postipalvelujen yhtenä tekijänä pitää olla kansalaisten saavutettavissa kohtuullisella etäisyydellä. Jos kaikessa verrataan, että markasta pitää aina saada paras tuotto, niin silloin me emme koskaan pysty palvelemaan tässä maassa kansalaisia sillä tavalla kuin on edellytetty ja meillä perusoikeudet ovat. Tähän asiaan meidän on kyllä pakko kiinnittää huomio jatkossa.

[26] **Olli Nepponen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Aivan oikeutetusti kannetaan huolta haja-asutusalueiden palveluiden saatavuudesta ja siinä mielessä myös Postista, jonka osalta on varmasti joitakin asioita tarkistettava.

Mikä liittyy itse postipankkilakiin ja sen seurauksena syntyvään Leonia-pankkiin, niin se on perustamassa tänä vuonna 40 uutta konttoria ja ottaa yhteyden jokaiseen tilinhaltijaan, joka sijoittuu niille alueille, mistä loppuu Postin ja pankin yhteistyö, ja pyrkii löytämään asiakkaalle ne keinot, miten hoitaa pankkipalvelut. Siis näin Leonia-pankki toimii. Puhun tämän, koska sekä itse vastuullisena Leonian hallintoneuvoston jäsenenä ja kaikki me yhdessä kannamme juuri tästä asiasta huolta valtion edustajina siellä hallintoneuvostossa.

[27] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin onnittelen ed. Vistbackaa, kun hän pelasti tämän keskustelun, josta nyt vähän henki ja ponsi puuttuu. Toivon mukaan se pidemmälle vielä nousee tämänkin asian puitteissa, ennen kuin tämäkin asia on loppuun saakka käsitelty ja järjestykseen tulee.

Mutta se, mikä kirvoitti tämän puheenvuoron pyytämiseen, oli ed. Kekkosen viittaus Postin tulokseen ja sen tuloksen vaatimiseen. Mielestäni ed. Vistbacka aivan oikein näki tässä asiassa, että Postia ei olisi pitänyt koskaan liikelaitostaa. Posti olisi pitänyt velvoittaa hoitamaan niitä palveluja tasavertaisesti läpi maan eikä keräämään tulosta ja osoittamana paremmuuttaan sillä, paljonko Posti tuottaa voittoa.

Tästä esimerkkinä käy tavattoman hyvin, kun menneisiin vaaleihin vedoten kansalaisten kanssa useita keskusteluja käytiin ja selvitettiin, kuinka paljon ennakkoäänestys maksaa. Kun pääsin kertomaan, että tämä menee kuitenkin Postin hyväksi ja Posti muodossa tai toisessa tämän asian niin sanotusti kansalaisilta nyysii kirjepostimaksuina, niin on helpompi tietysti sisäisinä siirtoina siirtää ennakkoäänestysmaksusta tämä raha sinne ja se on helpotus kirjemaksuihin. Tämä lämmitti erittäin montaa tästä asiasta huolestunutta ihmistä. Siinä mielessä edelleenkin vetoaisin, että Postin tärkein tehtävä ei ole tuloksen näyttäminen. Toivon mukaan asian valiokuntakäsittelyssä tulee otettua huomioon myös maan tasavertainen kohtelu ja ihmisten palveleminen läpi valtakunnan, mihin ed. Tennilä on useassa puheenvuorossaan vedonnut.

[28] **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Lyhyesti vielä. Valitettavasti ed. Nepponen poistui vastuullisena Leonian hallintoneuvoston jäsenenä. Olisin viitannut nimenomaan voimassa olevan postipankkilain 9 §:ään, joka on mahdollistanut tämän toiminnan. Minä itse en vain voi ymmärtää sitä, miten Leonia pystyy hoitamaan rahaliikennettä haja-asutusalueilla, koska perinteisesti vähävaraisten eläkerahat ovat useimmiten — voi sanoa näin — menneet nimenomaan Postipankin kautta sinne postikonttoriin. Nyt on viiden kuudenkin kunnan alueita, joissa ei ole yhtään sellaista postitoimipaikkaa, jossa on rahaliikennettä. Sehän tarkoittaa, että uusjako alkaa nimenomaan pankkitoiminnassa. Siinä kyllä Leonia valitettavasti jää hopealle.

[29] **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Minusta oli hyvä, että ed. Vistbacka palautti keskustelun pankkikysymykseen, koska siitä nyt juuri on kysymys.

Muistin virkistämiseksi ed. S. Lahtelalle, kun hän paheksui liikelaitostamista: se oli Esko Ahon hallitus, joka liikelaitostamisratkaisun aikoinaan teki. Sen ratkaisun kanssa me nyt tässä joudumme sitten painiskelemaan.

Mitä tulee tilinpäätökseen, mitä Posti tuottaa, sen täytyy olla plusmerkkinen sen takia, että nykykäytännön mukaan Postia ei subventoida. Se ei voi toimia valtion antamien kainalosauvojen varassa enää, vaan sen on tultava toimeen itsellään. Minusta tämä on ihan selvä. Tässä suhteessa olemme kahden viikon kuluttua paljon viisaampia, koska silloin on tilinpäätöksen aika, enkä siitä sen enempää tietenkään pysty sanomaan.

Joku täällä mainitsi ennakkoäänestysmahdollisuudesta vielä. Ehkä on hyvä päättää oma puheenvuoronsa siihen toteamukseen, että vielä seuraavat kunnallisvaalit hoidetaan näillä konttoreilla, jotka nyt ovat olemassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

6) Hallituksen esitys laiksi kiinteistön luovutuksesta Tampereen kaupungille

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 7/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

7) Laki varainsiirtoverolain 11 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 186/1999 vp (Margareta Pietikäinen /r)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Margareta Pietikäinen /r:** Fru talman! Ett fastighetsköp, där en ung person skaffar minst hälften av en fastighet med byggnad till stadigvarande bostad är fritt från överlåtelseskatt. Men om en obebyggd tomt köps för ett bostadsaktiebolags räkning uppfylls inte lagens anda och ändamål.

Och visst är det så, att det är all orsak att grunda ett bostadsaktiebolag då det byggs två eller flera bostäder på tomten. Så när en person som egentligen skulle uppfylla kraven på befrielse från överlåtelseskatt köper en parhustomt för ett bostadsaktiebolag som grundas, måste han enligt nu gällande lagstiftning betala sin andel av fastighetens överlåtelseskatt genom att investera medel i bolaget till ett belopp som motsvarar den skatt bolaget måste betala.

Men om denna samma unga person på motsvarande sätt skulle köpa en andel i ett parhus utan att grunda ett bostadsaktiebolag, skulle han få sin andel utan överlåtelseskatt. Och om det skulle vara ett fall, där det finns ett färdigt grundat aktiebolag, så skulle han kunna köpa aktierna som berättigar till innehavet av bostaden utan att betala överlåtelseskatt.

Rouva puhemies! Jotta varainsiirtovero ei rasittaisi nuorta ensiasunnon ostajaa siinä tapauksessa, että hän ostaa osuuden kiinteistöstä perustettavan asunto-osakeyhtiön lukuun, varainsiirtoverolakia tulisi muuttaa. Mielestäni lainmuutoksen taloudelliset vaikutukset olisivat vähäiset, mutta nuorelle verovelvolliselle merkittävät. Verovapauden säätämisen tarkoituksena tuskin on ollut nuorten ensiasunnon hankkijoiden eriarvoinen kohtelu. Sen takia itse asiassa muutoksen mieluiten tulisi taannehtivasti astua voimaan siitä ajankohdasta, jona ensiasunnon hankinnan leimaverovapaus tuli voimaan.

Esitän lakialoitteessani, että varainsiirtoverolain 11 §:ään lisättäisiin uusi 5 momentti seuraavasti: "Mitä tässä pykälässä säädetään verovapaudesta, sovelletaan myös luovutuksensaajana olevaan yhteisöön siltä osin kuin yhteisön osakas tai jäsen täyttää tässä pykälässä määrätyt ehdot."

[2] **Juha Karpio /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. M. Pietikäisellä on tietysti aivan hyvä ajatus tässä lakialoitteessa, ja taloudelliset vaikutukset ovat kovin pienet. Mutta kun itse olen toiminut maistraatin päällikkönä ja julkisena kaupanvahvistajana, tiedän kyllä, että asia ei suinkaan näin yksiselitteinen ole. Lakialoitteessa lähdetään siitä, että verovapaus alle 40-vuotiaalle henkilölle, ensiasunnon ostajalle, voisi tulla kyseeseen myöskin silloin, kun hän ostaa perustettavan yhtiön lukuun rakentamattoman tontin. Entä sitten, jos hän ei koskaan perusta sitä yhtiötä? Näinhän useasti käy. Silloin hän voi sen myydä yksityishenkilönä eteenpäin. Miten se verokysymys tässä tapauksessa on? Tällainen puute teidän esityksessänne on.

[3] **Margareta Pietikäinen /r:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkään en usko, että nuori ensiasunnon hankkija ostaa tontin ja jättää rakentamatta, ostaa tontin spekulointimielessä. Mutta jos nähdään, että näin mahdollisesti voi tapahtua, totta kai lakipykälään voisi lisätä määräyksen siitä, minkä ajan kuluessa rakentamisen pitäisi tapahtua.

Mielestäni laki kiinteistöverosta uudessa muodossa, joka antaa kunnalle mahdollisuuden määrätä korkeampaa kiinteistöveroa rakentamattomalle tontille, käytännössä kuitenkin estää tällaista spekulointia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

8) Laki rikoslain 11 luvun muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 192/1999 vp (Kimmo Kiljunen /sd ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies! Valtakunnan suurimmassa päivälehdessä oli hiljan — taitaa olla jo puoli vuotta sitten — artikkeli, jossa saksalainen Michael kertoi viihtyneensä entisessä Jugoslaviassa. Hän sanoi tappaneensa, surmanneensa, tuossa maassa lukuisia ihmisiä. Hän sanoi kuitenkin pitävänsä jugoslaaveista, ja hänen arvionsa mukaan kuulemma jugoslaavitkin pitävät hänestä. Hän totesi myös Helsingin Sanomien mukaan, joka oli kyseinen lehti, että saattoi olla viimeinen kerta, kun Euroopassa pääsi sotimaan. Samassa yhteydessä suomalaista Harria haastateltiin. Hän kertoi seikkailunhaluaan menneensä Kosovoon. Hän osallistui palkkasotilaana samanlaisiin operaatioihin, joista saksalainen Michael aikaisemmin kertoi.

Itse asiassa suhde tappamiseen, ryöstöön, raiskauksiin, iljettävimpiin rikoksiin, mihin ihminen syyllistyy, muodostuu häkellyttävän epätodelliseksi lukiessa tällaisia haastattelulausuntoja. Vaihtelunkipeä, arkeensa kyllästynyt, seikkailunhaluinen nuori mies voi lähteä palkasta tappamaan.

Arvoisa puhemies! Yhdistyneet kansakunnat on jo vuosikymmenen ajan pyrkinyt kieltämään palkkasotilastoiminnan. Vuonna 1989 YK on hyväksynyt yleissopimuksen, joka kieltää palkkasotilaiden värväyksen, käytön, rahoituksen ja kouluttamisen. Yleissopimuksen on allekirjoittanut tähän mennessä jo 36 valtiota, näiden joukossa Euroopan unionin jäsenmaista Saksa ja Italia. Suomi ei ole sopimukseen mennyt mukaan. Sen voimaan astuminen itse asiassa edellyttää 22 valtion ratifiointia, ja tällä hetkellä vajaat 20 maata on sopimuksen ratifioinut.

YK:n mukaan palkkasotilaiksi määritellään sellaiset henkilöt, jotka ovat sodankäynnin rikollisen toiminnan ammattilaisia, puuttuvat toisissa maissa oleviin konflikteihin palkkaa vastaan turvaten siellä maksukykyisten etuja. Useimmiten palkkasotilaiden käyttö venyttää konflikteja, venyttää sotia, tekee niistä entistäkin verisempiä. Kysehän on siitä, että palkkasotilaalle sodan jatkuminen on elannon lähde, elannon ehto. Siinä mielessä konfliktin olemassaolo on palkkasotilastoiminnan ikään kuin ennakkoehto. Sotien loputtua useimmiten palkkasotilaat värväytyvät erilaisiin rikollisjoukkoihin. Kytkentä huumekauppaan, kansainväliseen rikollisuuteen, salakuljetukseen, sala-asekauppaan, huumekauppaan, terrorismiinkin on ilmiselvä YK-raporttien mukaan. Tässä suhteessa näemme palkkasotilastoiminnan kriminaalisen luonteen ei ainoastaan itse sotatilanteessa, vaan myös sodan jälkeen.

Arvoisa puhemies! Suomi on ratifioinut kaikki YK:n sodan oikeussääntöjä koskevat yleissopimukset ja on myös säätänyt omassa lainsäädännössään niissä määritellyt rikokset rangaistaviksi. Suomi ei kuitenkaan ole liittynyt YK:n yleissopimukseen, joka kieltää palkkasotilastoiminnan, ja edelleenkin suomalaisen on mahdollista värväytyä palkkasotilaaksi. Yhtä lailla suomalaisten on mahdollista rahoittaa palkkasotilastoimintaa. Tämä on ilmiselvä ongelma.

On mielenkiintoista ehkä tässä yhteydessä tuoda esiin se seikka, että joulun alla kansanedustuslaitos eli me kansanedustajat olemme reagoineet asiaan. Jätimme lakialoitteen, jossa pyritään kriminalisoimaan palkkasotilastoiminta. Lakialoitteen allekirjoitti luultavasti tämän vaalikauden ennätyksellinen määrä kansanedustajia, eli 153 kansanedustajaa on allekirjoittanut lakialoitteen. Voin vielä todeta, että siihen voisi lisätä kaksi kansanedustajaa, joilta en itse asiassa pyytänyt allekirjoitusta. Presidentinvaalien keskusteluissa presidenttiehdokkaat — kun viimeinen kierros oli käynnissä — Aho ja Halonen kysyttäessä totesivat, että he myös olisivat mielihyvin allekirjoittaneet lakialoitteen. Näin voi todeta, että ainakin 155 kansanedustajan voimin lakialoitetta oltaisiin viemässä eteenpäin.

Näin ollen voi todeta, että kun aloite menee lakiasiainvaliokuntaan käsittelyyn ja valtaenemmistö kansanedustajista on puoltamassa palkkasotilastoiminnan kriminalisointia, niin soisi, että lakivaliokunta ottaisi asian kiireellisesti käsittelyyn. Jos Suomi ja me eduskuntana hyväksyisimme kriminalisointiprosessin, se tarkoittaisi sitä, että voisimme ensinnäkin allekirjoittaa ja sitten myös ratifioida YK:n yleissopimuksen, jonka voimaan astumista näin edesauttaisimme. Suomi voisi myös toimia aloitteellisesti sekä pohjoismaisissa puitteissa että Euroopan unionin puitteissa yleisemminkin palkkasotilastoiminnan kieltämiseksi. Joka tapauksessa kyseessä on sen kaltainen rikollinen toiminta, jolle ei ole syytä antaa sijaa.

[2] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Aloitteessa on 153 allekirjoittajaa. Tulkitsen tämän niin, ettei tämä niinkään johdu aloitteen erinomaisuudesta, vaan enemmänkin siitä, että on ollut todella aktiivinen aloitteen tekijä, joka on jaksanut kerätä nämä nimet. Onnittelenkin tässä asiassa ed. Kiljusta siitä aktiivisuudesta.

Mutta mitä tulee siihen, mitä tämä aloite pitää sisällänsä ja mitä se on olemassa, niin ettei nyt tulisi sellaista kuvaa, että tämä on yksinomaan vaan näin ja yksi näkökohta tässä asiassa, haluan teroittaa asiaa valiokuntaan lähetettäessä semmoisenkin näköalan, että me entistä enemmän olemme pyrkimässä eri maissa palkka-armeijoihin, joita jopa Suomenkin osalta ollaan tässä hamuamassa, jos vain siihen varallisuutta olisi olemassa. Ei tulisi syntyä ristiriitaa sen osalta, joka elantonsa hankkii toimimalla palkatun armeijan leivissä, olkoon se missä maassa tahansa, joka toimii laillisen hallituksen leivissä ja sen laillisen hallituksen tavoitteitten perusteella. Tätä asiaa ei pitäisi sekoittaa tähän missään muodossa mukaan.

Sen verran vielä muistutan tässä asiassa, että se, joka sotatoimiin palkattuna jonkun armeijan leivissä osallistuu, se osallistuu henkensä kaupalla. Kyllä, ed. Kiljunen, väitän, että siitä on varmasti seikkailunhalu kaukana.

[3] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Itsekin allekirjoitin ed. Kiljusen lakialoitteen. Minä pidän sitä erittäin hyvänä. Minusta ed. Kiljunen käytti hyvän puheenvuoron, mutta siitä voisi teroittaa yhtä seikkaa sillä tavalla, jotta kaikki sotiminen pitäisi saada loppumaan, mutta tämän tyyppinen ennen kaikkea, että voidaan palkata palkkasoturit sinne. Monissa kehitysmaissa pidetään yllä todennäköisesti jopa monikansallisten yhtiöiden toimesta tällaista toimintaa, jolla oman maan väkeä voidaan alistaa. Minusta missään tapauksessa sivistyneet maat eivät voisi lähteä sen tukemiseen. Sen takia tämä pitäisi kieltää kaikissa näissä maissa, missä on mahdollista vaan kieltää. Kyllä Suomen pitää olla eturintamassa tekemässä tämä rikolliseksi teoksi. Sen takia odottaisin, että tämä menisi valiokunnassa läpi.

Tosin täällä on ikäviä esimerkkejä tästä, taisi olla eläkeläisten asioiden osalta. Ed. Seppo Kanerva keräsi yli 150 nimeä, ja siitä huolimatta laki ei tullut koskaan voimaan. Mutta toivoisin, että tämä olisi vähän toisen tyyppinen asia. Toivon mukaan tässä ei mikään hallituspolitiikka eikä muu sotkisi, vaan nyt eduskunta voisi säätää tässä lain. Tämä voi olla yksi laki tämän eduskuntakauden aikana, joka suoraan menee kansanedustaja-aloitteesta läpi. Toivotan onnea ja menestystä tälle aloitteelle.

[4] **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Tämän tyyppinen "sotilastoiminta" on hyvin kansainvälistä. Voidaan jo sanoa, että se on kansainvälistä bisnestä, ja sitä vastaan voidaan siis taistella ainoastaan kansainvälisillä sopimuksilla aivan samalla tavalla kuin sitä kysymystä vastaan, kun on lapsisotilaat sotimassa. Tähän suuntaanhan kysymystä on todellakin vietävä ja ponnisteltava kaikin keinoin, että tämän suuntainen bisnes maailmasta vähentyisi.

En näe ihan samalla tavalla kuin ed. Seppo Lahtela näki, että tämä nyt olisi suoraan liittymäkohta palkka-armeijaan. Kyllä ne järjestelmät ovat kuitenkin silloin enemmän hallitusten ja parlamenttien kontrolleissa, vaikka palkka-armeijassa aina tietty riski onkin suhteessa varusmiesarmeijaan, joka Suomessa on.

[5] **Kimmo Kiljunen / sd:** Arvoisa puhemies! Olisin reagoinut ed. Seppo Lahtelan puheenvuoroon. Veljellisesti ihan haluaisin sanoa, että se koira älähtää, johon kalikka kalahtaa. Ed. Lahtela nimittäin ei ollut näiden 153 allekirjoittajan joukossa. Arvostin sitä, että hän käytti tässä myös puheenvuoron osin eritellen niitä tuntoja, joita hänellä varmasti taustalla oli, miksi hän ei allekirjoittanut.

Haluaisin kuitenkin korjata yhden huomion. YK:n yleissopimus, joka siis on kieltämässä palkkasotilastoiminnan, ei ota kantaa siihen, onko ylipäätään viralliset armeijaorganisaatiot rakennettu ammattisotilaiden tai värvättyjen yleisen asevelvollisuuden varaan. Tässä on hyvin tarkka määritelmä: kun puhutaan palkkasotilaista, niin se on eri kategoria sotilashenkilöitä kuin ammattisotilaat. Näitä kahta käsitettä tässä ei voida sotkea. Kysymys on rikollisen toiminnan ammattilaisista silloin, kun puhumme palkkasotilaista, jotka seikkailunhalusta primääristi tai nimenomaisesti tietysti rahallista korvausta vastaan osallistuvat sotatoimiin eri puolilla maailmaa useimmiten puolirikollisten ryhmien jäseninä.

Kun ed. Lahtela viittasi seikkailunhaluun, niin epäilemättä se on vain yksi motiivi. Kovin mo-

nissa tapauksissa, kun oli muun muassa suomalaisia palkkasotilaita haastateltu — yksi jopa on kirjoittanut kirjankin — näkyy kyllä taustalla semmoisen nuoren, vähän levottoman sielun tahto jättää arki taakse ja hakea vaihtelua ja seikkailua. Tältä pohjalta, kuten tuossa lehtihaastattelussakin tuli sanottua, päästäisiin kokemaan sotiminen, ja niin siinä on tämmöinen seikkailukin taustalla. Valitettavasti lehdistö monasti luo palkkasotilaista sen rambomaisen karaktäärikuvan, joka on usein täysin väärä siihen toimintaan nähden, mitä he harjoittavat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

9) Laki tuloverolain 93 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 3/2000 vp (Olavi Ala-Nissilä /kesk)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On hyvä asia, että tämä tuloverolain muutosesitys on lakialoitteena jälleen esillä. Nimittäin työmatkakustannusten vähennysoikeus on hyvin merkittävä tekijä alueellisen kehittämisen tasaajana. Sen taustallahan, että meillä viime vuosina työmatkakulujen vähennysoikeus on säilynyt ennallaan hyvin muodollisilla korotuksilla eli reaalinen vähennysoikeus on vähentynyt, on verotuksen neutraliteettiperiaate, joka tavallaan estää tämän tyyppisten menettelyjen käyttöönoton. Minä toivoisinkin, että tämä lakialoite saisi arvoisensa sijan eduskunnan jatkokäsittelyssä. Ennen kaikkea työmatka- ja asumisvähennyksen ylärajan korottaminen on vaikuttamassa siihen, että nekin ihmiset, joilla on pitempi työmatka taikka jotka toisaalta joutuvat jopa hankkimaan kakkosasunnon nykyisten työtehtävien vuoksi, pääsevät osallistumaan työelämään. Tämä on toisaalta myös iso periaatteellinen kysymys, että verotuksen neutraliteettiperiaatteista tingitään ja ollaan valmiit hyväksymään tämmöiset vähennyskäytännöt.

[2] **Hannu Aho /kesk:** Arvoisa puhemies! Nykypäivänä työmarkkinat ovat muuttuneet erittäin rajusti. Minusta lakialoitteella edesautettaisiin asioitten hoitamista sillä tavalla, että ajatellaan nimenomaan työntekijöitä, perheitä, että he pystyisivät pitämään vakituisen asunnon, vaikka vähän työmatkaa joskus tuleekin. Oikeastaan on edellytetty, että työntekijät ovat valmiita muuttamaan työn perässä, ja tällä lakialoitteella voitaisiin tasata ylimääräisiä kustannuksia. On monesti pakon sanelemaa, että joutuu pitämään myös toista asuntoa, jos joutuu viikot olemaan kotoa poissa.

Näitä ihmisiä on yllättävän paljon, jotka joutuvat tekemään tämmöistä työtä ja mielellään tekevät, kunhan saavat kustannuskompensaatiota, joka on kyllä oikeutettua. Omasta puolestani näkisin myöskin, että on äärimmäisen tärkeää, että tämä lakialoite menisi läpi ja saisi asianmukaisen kohtelun ja näitä asioita voitaisiin panna oikeudenmukaiseen järjestykseen.

[3] **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Yhtyen ed. Karjulan ja ed. Ahon puheenvuoroihin täällä on tänä päivänä varsin saman suuntainen ed. E. Lahtelan aloite. Toistamatta samaa viittaan myös kohonneisiin polttoainekustannuksiin ja toisaalta julkisten kulkuneuvojen puutteeseen. Matkakulut vuosittain ovat reaalisesti kohonneet erittäin suuriksi. Jos joudutaan hankkimaan toinen asunto, varsinkin jos ajatellaan Pohjois-Suomea tai Itä-Suomea, kun joudutaan tulemaan paikkakunnalta A esimerkiksi Helsinkiin tai johonkin muuhun keskukseen, asuntokulut tulisi ehdottomasti huomioida myös kakkosasunnosta. Aina tietysti joudutaan tulkintoihin, mutta veroviraston asianomaiset virkamiehet tekevät päätökset. Ennen kaikkea perheen kohdalla on varsin selkeää, että asunto joudutaan ottamaan toiselta paikkakunnalta. Mutta yksinäisten henkilöitten kohdalla asianomainen verovirasto joutuu tekemään päätöksen. Kuitenkin suurimmalle osalle kyseessä on todellinen huomattava lisäkulu. Niinpä pikaisesti molempien aloitteitten pohjalta pitäisi päästä muuttamaan käytäntöä. Työmatkojen osaltahan myös ministeri Niinistö totesi, että on tulossa korotus nykyiseen ylärajaan.

[4] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Niin mukava kuin ed. Ala-Nissilän aloitetta olisi kehuakin, sitä ei voi oikein kehua millään, koska se johtaa huonompaan lopputulokseen kuin itse

esitän seuraavassa lakialoitteessa. Nimittäin asuntokustannusten vähennysoikeudessa esitetään 13 000 ja minä esitän 18 000:ta. Minusta pitäisi kuitenkin olla selkeästi erillään matkakulujen vähentämisoikeus ja sitä pitäisi korottaa esimerkiksi vaikka tuohon summaan, mitä ed. Ala-Nissilä esittää kokonaissummaksi, yhteisvähennykseksi asuntovähennyksen kanssa. Minusta sen pitäisi olla pelkästään matkakulujen vähennystä ja sen lisäksi olisivat erillään ylimääräiset asumiskulut, jos ne aiheutuvat pelkästään siitä, että ihminen joutuu olemaan toisella paikkakunnalla työssä. Maksimissaan voi nimittäin olla sillä tavalla, että molemmat rajat tulevat vastaan, jos pitkästä matkasta käydään työssä. Vähän riippuu toisen asunnon sijainnista, missä työpaikka mahtaa olla, vaikka pääkaupunkiseudulla. Kun pohjoisesta tulee töihin, tänne on aika pitkät matkat ja voi olla, että kilometrirajat täyttyvät ja matkakustannukset täyttyvät, vaikka pelkästään matkakustannukset nostettaisiin 36 000:een vuodessa.

[5] **Lauri Kähkönen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuitenkin katson, että aloitteet ovat varsin saman suuntaisia. Ne ovat tulonhankkimiskuluja, ja varmasti kaikki täällä salissa ovat sitä mieltä, että markkamäärien pitäisi olla sellaisia, että todelliset tulonhankkimiskulut pystyttäisiin vähentämään, koska alueellisesti tässä ollaan hyvin eriarvoisessa asemassa. Tällä hetkellä ainakin ne ovat samassa kohdassa. Tosiaan nämä markkamäärät, jotka ed. E. Lahtelan aloitteessa ovat, olemme varmaan kaikki valmiit hyväksymään.

[6] **Antti Rantakangas /kesk:** Arvoisa puhemies! Veropolitiikka on hyvin tärkeä väline vaikuttaa työnteon kannattavuuteen ja myöskin eri alueitten kilpailukykyyn. Nyt on puhuttu julkisuudessa hyvin paljon uusista veroporkkanoista ja veromalleista, joilla parannettaisiin erityisesti muuttotappioalueiden kilpailukykyä ja luotaisiin koko maahan tasavertaisia edellytyksiä yritystoimintaan ja asumiseen. Nyt, kun ainakaan toistaiseksi ei näytä poliittista tahtoa olevan uusien keinojen käyttöön ottamiseen ja uusiin ideoihin, on vähintäänkin perusteltua, että olemassa olevia keinoja laajentaen parannetaan esimerkiksi työn kannattavuutta ja sitä kautta haja-asutusalueitten ja etäällä keskuksista olevien alueitten ihmisten mahdollisuuksia työn vastaanottamiseen.

Ed. Ala-Nissilän lakialoite on siis hyvä ja oikea, ja nyt pitäisi eduskunnan löytää laaja tahto viedä eteenpäin tällaisia konkreettisia, hyödyllisiä ja yhteiskunnallisesti järkeviä lakialoitteita, joilla hillittäisiin ylisuurta muuttoliikettä.

[7] **Mirja Ryynänen /kesk:** Arvoisa puhemies! Molemmat lakialoitteet, niin ed. Ala-Nissilän, jota nyt käsittelemme, kuin seuraavana oleva ed. E. Lahtelankin lakialoite, ovat todella tervetulleita. Minäkin kyllä kannatan näitä markkamääriä, jotka ed. Esa Lahtelan aloitteessa on, mutta saman suuntaisia nämä sillä tavalla ovat, että halutaan kiinnittää nyt lakialoitteiden muodossa huomiota tähän äärettömän tärkeään sekä matkakustannusten että myös niin sanotusta kakkosasunnosta aiheutuvien asumiskustannusten korvaamiseen. Ja tietysti matkakustannusasiaa liikennepolttoaineiden hinnan nousu on viime aikoina vielä kärjistänyt ihan kestämättömään tilanteeseen. On hyvä, että valtiovarainministeri Niinistö viime kyselytunnilla lupasi, että nimenomaan matkakustannusten vähennysoikeuden korottamiseen nyt puututaan ja tuodaan siitä esitys. Samalla pitäisi huomioida myös kakkosasuntoasia, koska työaikoihin, työn luonteeseen ja myös liian pitkään välimatkaan ei yksinkertaisesti päivittäinen kulkeminen aina sovi, vaan tarvitaan kakkosasunto. Muutenkin on tärkeää, että tuodaan konkreettisia toimenpiteitä eikä vain puhuta. Tasapainoisen alueellisen kehityksen puolesta, jota täällä hyvin laajalla rintamalla on vaadittu, ei tietenkään riitä yksi keino, vaan on tartuttava moniin konkreettisiin asioihin. Lakialoitteet antavat hyvän mahdollisuuden sen tavoitteen toteuttamiseen.

[8] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. Esa Lahtela antoi ymmärtää, että tämä sulkisi pois hänen aloitteensa, joka olisi tavallaan parempi ja laajempi, niin katson kuitenkin, että ne täydentävät toinen toistaan eivätkä sulje mitään vaihtoehtoa pois. Keskustelussa on todettu, että on konkreettisia esityksiä, joilla viedä asiaa eteenpäin. Tähän eduskunnan tahto varmasti tulee taakse ja siihen yhtyy.

Se lämmitti erityisesti, mitä ed. Rantakangas sanoi, että erilaisia porkkanoita keksimällä voidaan parantaa koko maan työllisyyttä, asumismahdollisuuksia ja työssäkäyntimahdollisuuksia. Kaikkia pitäisi tarkastella avoimin silmin. Kansalainenhan on sellainen, että jos hän saa

markan säästön verotuksessa, hän on valmis tekemään viiden markan uhrauksen sen eteen. Toivon mukaan nämä keinot olisivat semmoisia, että ne myös innostaisivat työn tekemiseen ja työn hakemiseen pitkienkin matkojen päästä, yhdistäen molemmat aloitteet, niin ed. Ala-Nissilän kuin ed. Esa Lahtelankin aloitteen.

9 **Matti Kangas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Minäkin tulkitsen nämä molemmat aloitteet siten, että ne ovat saman suuntaisia, ja käytän kannatuspuheenvuoron molemmista samaan aikaan.

On aivan oikein, että työn esteitä poistetaan. Silloin kun lähtee kotipaikkakunnaltaan hyvinkin kauaksi töihin, pitää pystyä kakkosasunto tulonhankkimiskuluina vähentämään, samoin täysimääräisinä työmatkat. Se on ihan oikein, ja tämä luo helpotusta. Esimerkiksi Helsinkiin muutetaan paljon työn perässä. Kun käydään täällä töissä ja hommataan kakkosasunto, on helpompaa, kun ei tarvitse, jos tänne muuttaa, hommata päiväkoteja ja kouluja laajentaa ja kaiken näköistä muuta tehdä. Tämä poistaa täällä paineita. Samoin voi todeta, että tämä on yksi konsti pitää maa asuttuna ja näin pystyy käymään töissä. Varsinkin rakennusalalla ihmisiä käy täällä ympäri Suomea töissä, varsinkin Pohjois-Karjalasta, Keski-Suomesta ja Lapista. He tulevat vapaaehtoisesti ja näin helpottavat työttömyyttä, ettei heitä tarvitse pakottaa, niin kuin nyt meinataan pakottaa esimerkiksi 55—60-vuotiaita töihin lakien avulla.

10 **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Pieni liikahdus tässä asiassa on jo tapahtunut, kun vuosi sitten niin sanotun kakkosasunnon kulut hyväksyttiin, kun yhtä aikaa henkilöllä on tavallaan kaksi työpaikkaa, niin paikkakunnalla a kuin paikkakunnalla b. Siinä mielessä kuin näissä aloitteissa on tuotu esiin — viittaan myös ed. E. Lahtelan aloitteeseen — käytäntö ei toimi. Olisi todellakin toivottavaa, että nyt mentäisiin tässä eteenpäin, joskin yhtä aikaa myös työmatkakulujen vähennysoikeutta pitäisi kasvattaa. Nythän jos ja kun niin sanotun kakkosasunnon asumiskulut hyväksyttäisiin ainakin tiettyyn rajaan saakka, silloinhan tulisivat kotipaikkakunnalle korkeintaan viikonloppumatkat kyseeseen.

11 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti vain. Minusta tässä pitäisi olla sellainen ajattelumalli vallalla, jotta katsottaisiin työntekijöitäkin vähän niin kuin yrittäjiä, jotta voidaan vähentää syntyneet kustannukset. Se on tärkeä ajattelumalli. Sehän tekee sen, että silloin näitä kynnyksiä ei ole, mikä tarkoittaisi minusta, jos uskaltaisi tehdä niin radikaalin ratkaisun koko verotuksessa, jotta työnhankkimiskustannukset voisi vähentää kokonaan verotuksessa, kun ne ovat perusteltuja, että ne liittyvät työn hankkimiseen. Voi tietysti olla, että siinä tulisi vihreiden kanssa sota. Viime kyselytunnilla ministeri Hassi taisi todeta, jotta se olisi kielteinen ratkaisu eikä edistäisi tiiviimpää yhdyskuntarakennetta. Minä olen ehdottanut, että meidän pitäisi asua harvemmassa. Siinä ilmeisesti se näköalaero onkin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

10) Laki tuloverolain 31 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 5/2000 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

1 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan tästä käytiin edellisen lakialoitteen yhteydessä lähetekeskustelua ja evästystä. Muutama sana paikalta.

Niin kuin lakialoitteessa todetaan, nykyinen työelämä vaatii liikkumista ja yhä enemmän odotetaan, että ihmiset olisivat valmiit käymään muuallakin töissä kuin lähiseudullaan. Sen takia nyt esitän juuri sitä, että nämä ylimääräiset kustannukset voisi vähentää ja tässä tapauksessa sen toisen asunnon vuokrasta voisi tehdä vähennyksen. Tosin rajaisin vielä tällaista vanhaa kaavaa ajatellen, että siinä olisi jokin raja. Tässä maksimimäärä vuodessa voisi olla 18 000, eli jos koko vuoden olisi vuokralla, se olisi 1 500 markkaa kuukaudessa. Jos ajatellaan Helsingin vuokria, se on aika maltillinen summa sinällään. Todennäköisesti täällä ei 2 500:aa tai 3 000:ta halvemmalla saa kämppiä oikein mistään, että tässä jäisi vielä omavastuuta.

Mutta kun pitää olla myös vastuullinen hallituksen edustaja, aina pitää miettiä, jotta valtiovarainministeriön kukkaro ei mene nyt ihan kuiviin, jos tällä päästäisiin vaikka alkuun. Toivon, että valiokunta ihan vakavasti pohtisi tätä. Todennäköisesti pitäisi toive heittää hallituksen suuntaan, että ensi budjetissa olisi tällainen mahdollista suoraan kirjoituttaa jo budjettiin.

[2] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Esa Lahtelan aloitteessa on mielestäni erinomaisen hyvin perusteltu ja nähty perusteluosa siitä, mitä tämä vaatii, mitä tämä pitää sisällänsä, jopa niin pitkälti katsottu tätä asiaa, että elantomenoja ei ole tarkoitus tulevaisuudessakaan tämän esityksen perusteella vähentää verotuksessa. Tässä on mielestäni ihailtavan laajasti otettu huomioon myös verottajan näkemys, ettei verottaja pääsisi liian vähällä tässä asiassa tai jäisi vähille osille.

Liittyen äskeiseen ed. Ala-Nissilän aloitteeseen tähdennän vielä, että kaikki keinot, jotka työssäkäymisen osalta olisi käytettävissä ja tehtävissä, tulisi ottaa huomioon, niin kuin perusteluissa todetaan. Mielestäni täällä todetaan erinomaisen hyvin tämä asia, että perheet voivat asua juurillaan ja tarvittaessa leipä voidaan käydä hankkimassa kauempaakin. Tässä on tämä idea ja sisältö tämän tyyppisen asian tekemiseen, jolla työllistetään kansaa, koska työtä Suomenmaassa tekemättömänä on valtavan paljon mutta sitä useinkaan ei ole sillä paikalla tarjolla, missä kansalaiset asuvat, niin että aktivoitaisiin lähtemään pitkienkin matkojen päähän. Kukaan ei tällä tule hankkimaan eikä lisätuloa saamaan, pääasia, että yhteiskunnan rattaat pyörisivät.

Toivon, että nämä molemmat aloitteet tulevat valiokunnassa vietyä niin eteenpäin, että ne nopeasti johtavat tulokseen ja tulevat jo ehkä tulevissa budjettikehyskeskusteluissa uudestaan näkyviin.

[3] **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Liittyen edustajien puheenvuoroihin — kaksi kertaa Lahtela — tällä hetkellä todella on tosiasia, että erittäin paljon kuljetaan satojen kilometrien päässä töissä. Ei tätä tarvita aktivoimiseen, mutta tosiasia on, että siitä työstä jäänyt palkka on todella huomattavasti pienempi, koska tulonhankkimiskulut ovat suhteettoman suuret. Se on muistettava, että olivatpa verolaitkin mitkä tahansa, joka tapauksessa valitettavasti kokemuksesta tiedän, että eri paikkakunnilla verovirastoissa veroviranomaiset tulkitsevat asioita eri tavalla ja sinne jää väkisin tulkintoja. Joka tapauksessa nämä ohjaisivat, jos nämä menisivät eteenpäin, niin kuin toivottavaa on, että päästäisiin todellisten kustannusten vähentämiseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

11) Laki työntekijäin eläkelain 9 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 11/2000 vp (Mikko Kuoppa /vas ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Mikko Kuoppa /vas:** Arvoisa puhemies! Eläketulo on aikaisemmin ansaittua palkkaa, joka maksetaan työeläkkeellä ollessa. Aikaisempina vuosina, kun on tehty keskitettyjä tuloratkaisuja, useissa tuloratkaisuissa oli myös maininta, että palkankorotus on jonkin prosenttiyksikön verran pienempi, koska eläke-etuisuuksia parannetaan.

Viime vuosina on kuitenkin tapahtunut niin, että aikaisemmin ansaittuja eläke-etuuksia on leikattu. Yksi leikkaustapa on ollut niin sanotun taitetun indeksin käyttöönotto. Leikkauksia on perusteltu kansantalouden vaikeuksilla ja sillä, että Suomella ei ole varaa maksaa näin suuria eläkkeitä. Mutta jos katsotaan, miten julkisen rahoituksen asema EU-maissa on kehittynyt esimerkiksi 1998, voidaan todeta, että julkisen talouden bruttovelka Suomessa oli 49,7 prosenttia, kun se lähes kaikissa muissa EU-maissa oli pitkälti yli 50 prosenttia, Italiassa 118 prosenttia, Belgiassa 118 prosenttia ja Kreikassa 106 prosenttia jne.

Tämä osoittaa sen, että Suomi on kaikesta huolimatta varsin hyvässä taloudellisessa asemassa. Myöskään julkisen talouden alijäämä ei ole sitä luokkaa, että olisi perusteltua, että näin voimakkaita leikkauksia eläkkeisiin olisi tehty. Tässäkin tilastossa näkyy, että Suomen talous on ollut 0,9 prosenttia ylijäämäinen, kun melkein kaikkien muiden EU-maiden talous on ollut ali-

jäämäinen. Tämä vain sen tähden, että se peruste, joka silloin meille kerrottiin, kun taitettu eläkeindeksi otettiin käyttöön, oli se, että maalla ei ole varaa maksaa aikaisempien lakien mukaisia työeläkkeitä.

Taitettu eläkeindeksihän merkitsee sitä, että yli 65-vuotiaitten eläkkeitä tarkistetaan eri indeksillä kuin alle 65-vuotiaitten työeläkkeellä olevien henkilöiden eläkkeitä. Tämä on merkinnyt vuodesta 1996 vuoteen 2000 mennessä sitä, että työeläkeindeksi on jäänyt yli 65-vuotiaitten kohdalla 3,4 prosenttia jälkeen alle 65-vuotiaitten yleisestä työeläkeindeksistä. Tämä jakaa eläkeläisiä aivan perusteettomasti kahteen eri kastiin. Mielestäni ei ole sellaisia oikeudellisia eikä myöskään taloudellisia perusteita, että tällaista taitettua eläkeindeksiä tulisi jatkaa.

Aikaisemminhan eläkeindeksi laskettiin niin, että 50 prosenttia otettiin huomioon palkoista ja 50 prosenttia hinnoista. Yli 65-vuotiaitten eläkeläisten kohdalta tämä muutettiin niin, että palkoista otetaan vain 20 prosenttia ja hinnoista 80 prosenttia, mistä syystä on syntynyt yli 65-vuotiaiden eläkkeiden jälkeenjääneisyys. Lakialoitteessa esitän, että palattaisiin aikaisemmin käytössä olleeseen indeksilaskusysteemiin eli 50 prosenttia palkat ja 50 prosenttia hinnat olisi lähtökohtana, jolloin kaikkien työeläkkeiden tarkistukset suoritettaisiin samalla prosenttiosuudella.

On muistettava, että taitettu indeksi osuu kaikkein kipeimmin pientä työeläkettä saaviin ihmisiin, koska pienessä työeläkkeessä jokainen markka on tärkeä. Kun muistetaan vielä se, että pientä työeläkettä saavat ihmiset saavat lisäksi kansaneläkettä, kansaneläkeindeksin tarkistukset ovat olleet poikkeuksetta vielä alhaisemmat kuin työeläkeindeksin tarkistukset. Eli erityisesti pieniä työeläkkeitä saaville ihmisille tämän vaikutus on kertautunut. Heidän suhteellinen asemansa on mielestäni heikentynyt entistä enemmän näiden vuosien aikana. Näin ollen olisi välttämätöntä, että eläkeindeksissä otettaisiin käyttöön, kuten jo mainitsin, aikaisemmin käytössä ollut indeksi ja ikärasismi, kuten eläkeläiset tätä kutsuvat, maassa vihdoinkin lopetettaisiin, sillä mielestäni ei ole perusteltua se, että kun ihminen täyttää 65 vuotta, hänen menonsa merkittävästi alenisivat, minkä johdosta myöskin hänen tulojaan voidaan alentaa. Kun muistetaan, että sairaudet yleensä lisääntyvät ihmisten ikääntyessä ja eduskunnassa päätettiin muun muassa siitä, että terveydenhoitokuluihin on tullut uusia maksuja ja kunnat ovat voineet nostaa terveyden- ja sairaanhoidon maksuja, tämä rasittaa myöskin eläkeläisten toimeentuloa.

Arvoisa puhemies! Mielestäni taitettu eläkeindeksi, josta puhutaan taitettuna indeksinä, tulisi vihdoinkin kumota ja palata aikaisemmin vuonna 95 käytössä olleeseen indeksiin.

[2] **Matti Kangas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite n:o 11 tähtää siihen, että niin sanottu taitettu indeksi pitäisi lopettaa. Taitettu indeksi on paljon puhuttanut viime vuosina yhteiskuntaa. Varsinkin eläkeläiset, jotka ovat yli 65-vuotiaita ja joita tämä koskee, kutsuvatkin tätä raippaveroksi ja ovat tyytymättömiä, että heitä näin kaltoin kohdellaan, mitä osoittaa jo se, että he ovat noin 3,4 prosenttia menettäneet eläkkeitään muihin eläkeläisiin nähden. Niin kuin ed. Kuoppa sanoi, suurimmin kärsivät pientä työeläkettä saavat. Tässä ei ole sitä tuloharkintaa, joka on pohjaosan leikkauksessa. Siellä ei pienimpiä eläkkeitä leikattu, mutta tämä koskee kaikkia.

Taitettu indeksi otettiin käyttöön lamavuosina. Silloin olivat kuurit kovia ja ehkä jotenkin ymmärrettäviä, mutta nyt on ollut kuusi seitsemän vuotta ennennäkemätön kansantalouden nousu. Niin kuin aloitteessa todetaan, nyt pitäisi palata normaaliin käytäntöön ja poistaa tällaiset raippaverot. Yli 65-vuotiaidenkin pitää elää yhteiskunnassa, ja varmaan menot ovat yhtä isot kuin 63—64-vuotiaillakin.

[3] **Unto Valpas /vas:** Arvoisa puhemies! Taitettu eläkeindeksi on lamavuosina käyttöön otettu säästökeino. Valitettavasti siitä on tullut pysyvä käytäntö. Maassamme on muitakin tämän tyyppisiä väliaikaiseen käyttöön tarkoitettuja ratkaisuja, joista näyttää tulevan pysyviä käytäntöjä. Yksi tällainen on muun muassa ajoneuvovero. Samoin taitettu indeksi on tällainen.

Taitettu eläkeindeksi eriarvoistaa eläkeläiset keskenään. Nykyinen käytäntö syrjii erityisesti pientä työeläkettä nauttivia yli 65-vuotiaita eläkeläisiä, niin kuin täällä on todettu. Tämän takia esitetty lakialoite on kannatettava. Toivottavasti tämä eläkeläisiin kohdistuva epäoikeudenmukaisuus voidaan nopeasti korjata.

[4] **Lauri Kähkönen /sd :** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuoppa perusteli varsin kattavasti lakiesitystä. Todella tästä taitetusta indeksistä me edustajat olemme saaneet kuulla maakunnissa,

kun olemme liikkuneet, erittäin paljon. Tämä tosiaan eriarvoistaa eläkeläiset keskenään, ja vertaisin tätä toisaalta myös ylimääräiseen sairausvakuutusmaksuun, joka on eläkeläisillä. Siinä taas eläkeläiset ja palkansaajat eriarvoistetaan. Varsin teennäiseltä tuntuu tuo 65 vuoden ikä eli siitä lähtien vanhuuseläkkeellä taitettu indeksi.

Toisaalta kun tämä tuli voimaan, silloin taloudellinen tilanne maassa oli erilainen. Edellisessä puheenvuorossa on myös viitattu siihen, että nyt tilanne on toinen. Ennen kaikkea toivon, että tämä lakiesitys etenee ja voitaisiin asia hoitaa tämän hallituksen aikana. Ennen kaikkea tästä kärsivät ne, joilla on pienet eläketulot.

Kannatan ed. Kuopan ym. allekirjoittamaa lakiesitystä.

[5] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Muutama sana täältä edestä. Eläkeläisten asiat ovat olleet eduskunnassa tapetilla budjettien yhteydessä hyvin tiiviisti aina. Tulisia tunteita on täällä ollut ja äänestyksiä, kun on koetettu näitä juttuja panna vähän ojennukseen.

Ed. Kuopan lakialoite on silläkin tavalla kyllä aiheellinen, että tähän asiaan ei ole oikeastaan saatu parannusta yhtään. Sen sijaan monia muita vahinkoja ja tahallisia tekoja lama-ajan syövereissä, mitä ne mahtoivat ollakaan, harkittuja tekoja ainakin, on korjattu. Sairausvakuutusmaksu on tällä hetkellä 1,7 prosenttia korkeampi kuin muilla tulonsaajaryhmillä. Ei voi kuin odottaa, että eduskunnan ryhti pitäisi tulevissa koitoksissa aina joulujen alla, että se voidaan asteittain poistaa. Kun tämän vuoden budjetista päätettiin viime joulun alla, pitää hattua nostaa porukalle, että silloin löytyi eduskunnasta tahtoa, vaikka hallituksella sitä ei niin paljoa ollutkaan, jotta pudotus, jonka hallitus alkuperäisessä esityksessään toi, kaksinkertaistettiin.

Toinen oli tietysti pohjaosan leikkaus. Todennäköisesti ei hirveän iso ennustaja tarvitse olla arvioidakseen, jotta se menee nyt loppuun, koska yhdesti siitä ilmeisesti vielä voidaan äänestää ja sitten se homma on finito. Taitetun indeksin asia nyt jää, johon ed. Kuopan aloitteessa on esitetty korjausta.

Kun aikanaan hallituspuolueet tätä perustelivat, taisi olla Mönkäre ministerinä, kyseltiin, otetaanko sitten käyttöön huonompi eli eurooppalainen malli, joka olisi taannut huonomman indeksin myös alle 65-vuotiaille. Se keskustelu ei välttämättä ollut asiallista, eikä meidän tarvitse ottaa sitä mallia käyttöön, vaan kyllä eduskunnan pitää pystyä tekemään päätökset itsenäisesti eikä lähteä kopsimaan huonompaa indeksiä. Ainakin pitkässä pelissä, jos ihminen jää nuorena eläkkeelle, minusta eläketason pitää kuitenkin noudattaa jossakin suhteessa palkkaindeksiä. Muuten tapahtuu iso jälkeenjääneisyys. Kuvitellaan henkilö, joka 30-vuotiaana vammautuu ja elää yhdeksänkymppiseksi, ja eläke on sidottu pelkästään kuluttajahintaindeksiin. Todennäköisesti siihen verraten, joka on voinut olla terveenä 65-vuotiaaksi asti ja elää 90-vuotiaaksi, eläkkeiden ero on hirveän iso. Tälläkin järjestelmällä tulee suhteellisen iso ero, vaikka ed. Kuopan esittämä taitos poistettaisiinkin, koska tämänhetkisessäkään laskennassa ei oteta huomioon kuin puolet palkkaindeksistä.

Kun ajatellaan, mitä tulevaisuudessa tapahtuu, niin tällä hetkellä tulopoliittiset neuvottelut ovat käynnissä monissa pöydissä ja todennäköisesti kuitenkin palkat tulevat nousemaan suhteellisesti ottaen enemmän kuin kuluttajahinnat. Sehän tarkoittaa, että ongelma taas mahdollisesti kärjistyy vuoden päästä, kun laskentaa tehdään.

Eräs asia, joka on eduskunnan käsittelyssä otettu jopa lausumana, on kaksoisleikkaus. Siihen voisi sanoa, että saa nähdä, mitä siinä saadaan aikaiseksi. Lausumahan lähti siitä, jotta selvitetään asia. Se ei lähtenyt siitä, että se korjataan. Mielestäni pitäisi olla niin, että se myös korjataan. Ei riitä, että selvitetään, tiedetään nimet ja tiedetään, että näin kävi, vaan lausuman pitää tarkoittaa myös sitä, jotta eduskunta korjaa niiden yli 100 000 eläkeläisen kaksoisleikkauksen, joka on ongelmana.

[6] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On myönteistä nähdä, että varsinkin hallituspuolueitten rivistä asiaan ollaan salissakin voimakkaasti tarttumassa kiinni ja puhumassa asian puolesta. Ei ole kovin vaikea muistella ja kerrata sitä, että ennen vaaleja on asia luvattu korjata ja panna kuntoon kaikilla riveillä, mutta sitä vain ei ole tapahtunut. Mutta nyt toivon mukaan, kun näin vahvasti on lähdetty liikkeelle, ryhdistäytyminen tapahtuu.

Kun ed. Kuoppa aloitteen ensimmäisenä allekirjoittajana ja laatijana ei ottanut esille, kenen pääministerin aikana tämä on tehty, niin en myöskään itse ota sitä esille, koska aina tervaa se, että perimmiltään kaivetaan, minkä pääministerin aikana mikäkin asia on lähtenyt liikkeelle.

Tämä asia pitää korjata, panna järjestykseen, hoitaa ja laittaa siihen muotoon, että eläkeläistenkin asema kohenee ja näkyy paremmassa muodossa.

Sen verran toteaisin, että vaikka näin kirkas keskipäivä vielä tavallaan on, niin kovin vähän ovat edustajat eläkeläisten asemasta kiinnostuneet. Kun täällä rouva puhemiehen lisäksi ovat edustajat Kuoppa, Koskinen, Valpas ja pari Lahtelaa, niin ilmeisesti nämä 194 edustajaa eivät ole kiinnostuneet eläkeläisten asioista, ainakaan pääosa heistä, koska ovat tällä kertaa istunnosta pois, kun näinkin tärkeästä asiasta on kysymys.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.41.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen